

GRA MIEJSKA

Miejski Zwierzyniec

Spacer po Lesznie z Janem Jonstonem

Czas trwania gry: około 90 minut

Długość trasy: 2 km

Start: Park Jonstona przy al. Jana Pawła II w Lesznie – pomnik uczonego

Zadanie dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu Patriotyzm Jutra 2021 oraz ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

**MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO
MAREK WOŹNIAK**

Patronat medialny:

wielkopolska.
kultura u podstaw

EMAUS
dobre radio

Radio Elka
...aleś dobry i dobranoc

TVP
KULTURA

ABC
LESZNO24.PL

PANORAMA
LESZCZYŃSKA

Głos Regionu

Leszczyński

Rysunki i projekt:
Miroslawa Korbańska
Koncepcja i tekst:
Roksana Foralewska
Marta Małkus

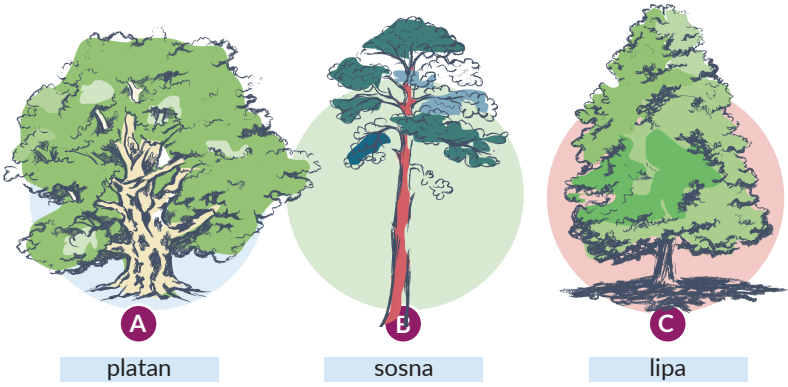
Witam serdecznie. Nazywam się Jan Jonston - Szkot i Polak w jednej osobie. Jestem lekarzem, przyrodnikiem, historykiem, filozofem, pedagogiem i pisarzem. Odkrywanie wiedzy o przyrodzie, zwierzętach i roślinach było dla mnie wielką pasją.

1 PARK JONSTONA (aleje Jana Pawła II)

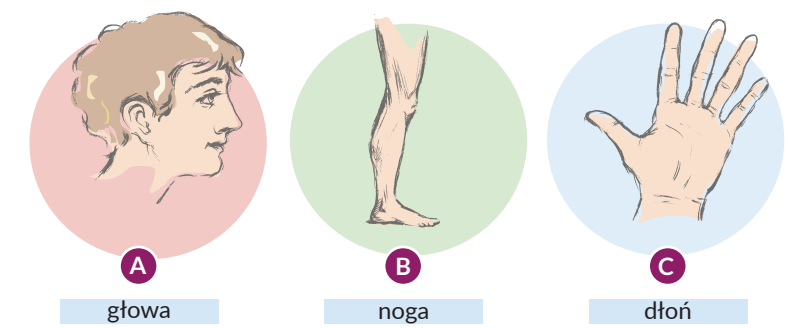
Dawniej znajdował się tutaj protestancki cmentarz, w XVII wieku braci czeskich, a następnie kalwinistów. Spotykamy się przy pomniku upamiętniającym mnie. Na pomniku zapisane są daty mojego życia: 1603 i 1675 oraz bliskie mi miejsca: Szamotuły – tu się urodziłem, Leszno – tu pracowałem i tworzyłem, Skłodowice – tu spędziłem ostatnie lata swojego życia. W 1646 roku wydałem w Lesznie pierwszy w Polsce podręcznik dendrologii, czyli nauki o drzewach. Po 16 latach wydałem drugi obszerniejszy podręcznik opisujący 2000 gatunków drzew. Księga zawiera ponad 1800 rysunków roślin i ich owoców.

3 zadania:

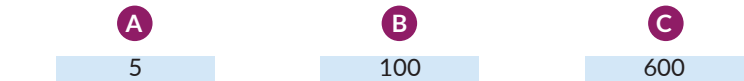
Spójrz na drzewa nad Tobą. Rosną tu lipy, jesiony, a także platan, topole, miłorząb dwukłapowy i robienie akacjowe. Znajdź małe drzewko posadzone przez muzealników. Rośnie ono w pobliżu placu zabaw i pochodzi z basenu Morza Śródziemnego. Potrafisz je wskazać?

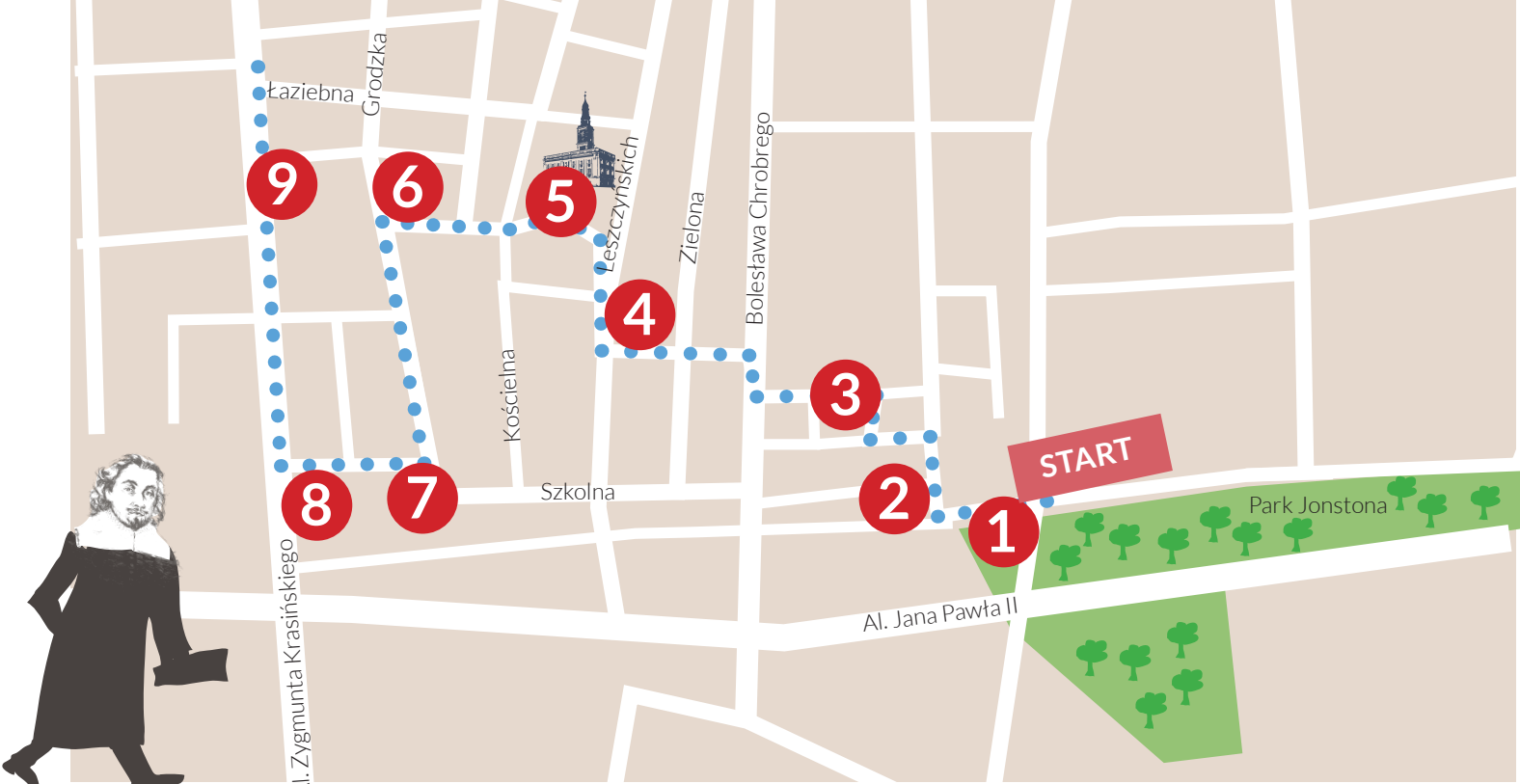
Jaką część ciała przypominają swoim kształtem liście tego drzewa?

Jak myślisz, ile lat mają najwyższe drzewa?

Czym starsze drzewo tym grubszy ma pień. Czy wiesz, że drzewa są bardzo potrzebne w mieście? Oczyszczają powietrze, dają chłód w upalne dni, są schronieniem dla wielu zwierząt, nie tylko ptaków. Jedna dorosła, 60-letnia sosna produkuje tlen niezbędny do życia trzech osób. Najwięcej tlenu wydzielają drzewa iglaste jak sosna, ale także liściaste: buk pospolity, klon, robinia akacjowa, dąb, lipa i jesion. Chroń stare drzewa i sadź młode.

Najwybitniejszym jednak dziełem przyrodniczym, opracowanym przeze mnie w Lesznie, jest wydawana w latach 1650–1653 olbrzymia, licząca siedem ksiąg, encyklopedia zoologiczna – „Historia naturalis” czyli „Historia naturalna”.

Nie uwierzysz, co się wydarzyło ostatniej nocy! Kiedy już kończyłem pracę nad książką, obudził mnie hałas. Zajrzałem do gabinetu i zdziwiło mnie to co zobaczyłem. Przez otwarte okno uciekały z mojej książki zwierzęta. Lew, gryf, sfinks, tur, orzeł, gołąb, pelikan, żuraw i nawet wiewiórka zniknęły w ciemności nocy.

Pomóż mi je odnaleźć w Lesznie. Zapraszam Cię na spacer i poszukiwanie moich zwierząt.

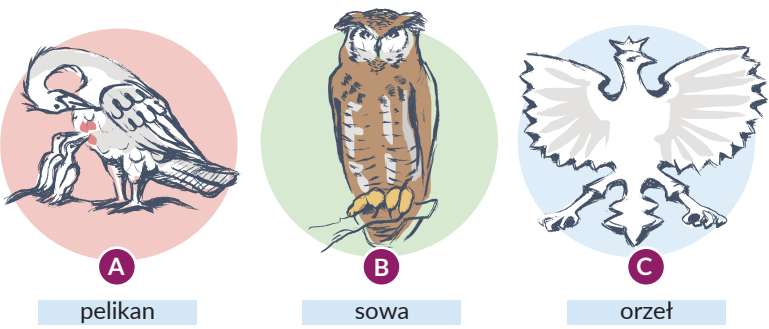
2 FURTA ŚMIERCI

(skrzyżowanie ulicy Królowej Jadwigi z placem Jana Amosa Komeńskiego)

W drodze z parku do kościoła św. Jana zobaczysz mural, na którym pomieszkują tajemniczy, drapieżny ptak, prowadzący nocny tryb życia. Ptaki te fascynowały człowieka od wieków w różnych zakątkach świata. Czasami oznaczają mądrość, często także ciemność i śmierć.

1 zadanie:

Czy już wiesz co to za ptak?

Może nie wiesz, ale puchacz rozpina swoje skrzydła podczas lotu na długość 176 centymetrów. Pamiętaj, że ptak ten jest pod ścisłą ochroną. W Polsce żyje tylko 300 puchaczy. Ptaki te doskonale widzą i słyszą. Żyją w Dolinie Biebrzy i Górach Stołowych.

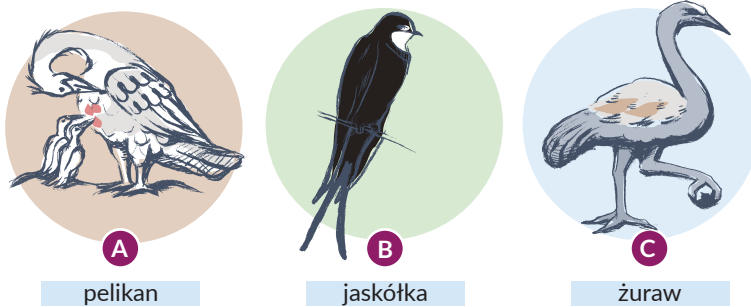
3 KOŚCIÓŁ ŚW. JANA

(plac Jana Amosa Komeńskiego)

Zatrzymaj się przy kościele św. Jana. Ta świątynia jest pamiątką po braciach czeskich w Lesznie. Budynek, przed którym stoisz powstał w połowie XVII wieku.

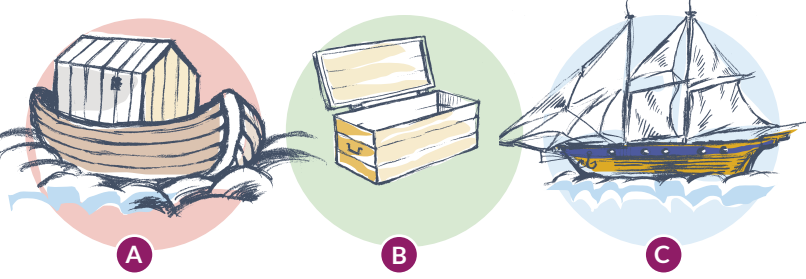
3 zadania:

Na murach świątyni ukrył się ptak wraz ze swoimi piskletami w gnieździe. Potrafisz go nazwać? Dodam, że symbolizuje on ofiarę Chrystusa na krzyżu.

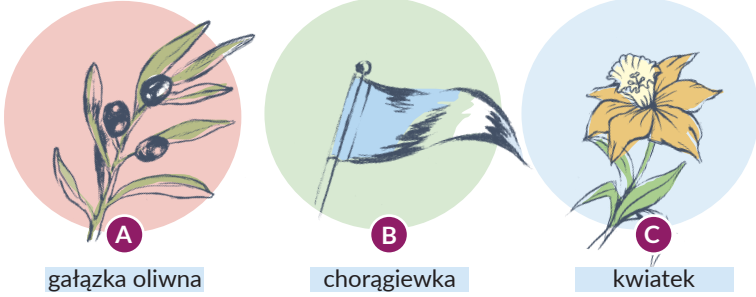

Zajrzyj do kościoła i skieruj wzrok na sklepienie. Wśród malowanych przedstawień jest ciekawy emblemat. To obraz biblijnej historii o wielkim potopie i ptaku, który przyniósł radosną wiadomość i dlatego stał się symbolem pokoju i nadziei. Podobno relikty arki Noego, w której uratował przed potopem zwierzęta, znajdują się we wschodniej Turcji przy granicy z Iranem, na górze Ararat.

Czy wiesz, jak wyobrażano sobie statek, który ocalał rodzinę Noego i zwierzęta?

Czy wiesz co gołębicą trzyma w dziobie?

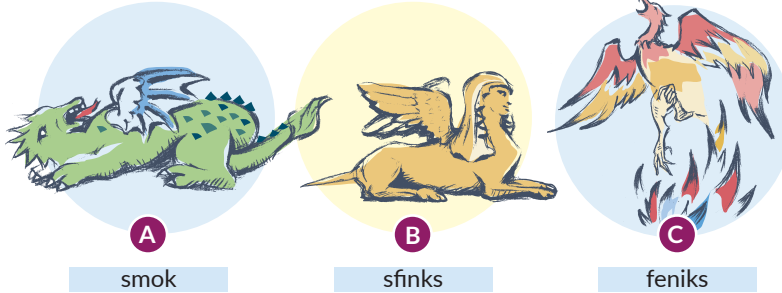
Przypatrz się uważnie malowidłom przedstawiających Ewangelistów. Zobacz, że towarzyszą im także zwierzęta: świętemu Janowi orzeł, świętemu Markowi lew a świętemu Łukaszowi byk.

4 ULICA LESZCZYŃSKICH

1. Przy ulicy Leszczyńskich, w moich czasach nazywanej Rydyńską, mieści się kamienica, ozdobiona czterema kolumnami. Tu pośród dekoracji z motywem roślinnym ukryto się mityczne stworzenie. Jego znaczenie związane jest z symboliką lwa. Starożytni Egipcjanie uważali go między innymi za strażnika bram świata podziemnego oraz miejsce kultu religijnego, a jednocześnie utożsamiano go z boginią Sachmet, wojowniczą opiekunką faraonów.

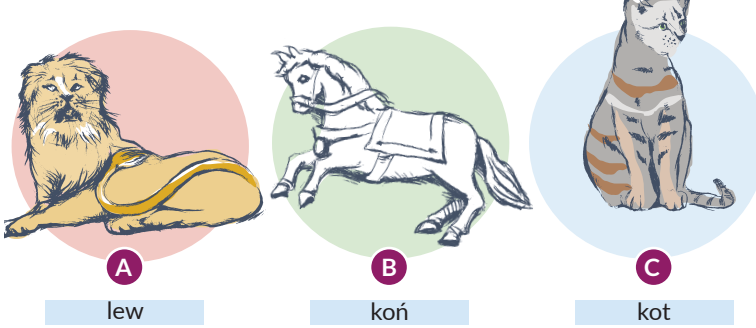
2 zadania:

Czy wiesz kogo szukam?

2. Nieopodal w kamienicy nr 5 podobno zamieszkało zwierzę symbolizujące władzę oraz zwycięstwo. Siła, odwaga i czujność czynią z niego strażnika. Jego wyobrażenia często umieszczano na bramach, wejściach do świątyń, na drzwiach jako kołatki, na pierścieniach i amuletach.

Co to za zwierzę?

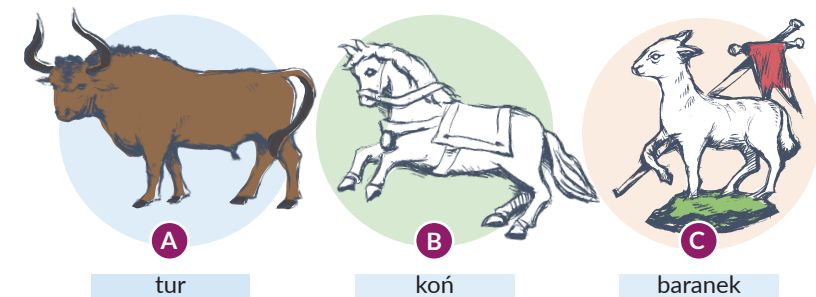

5

RYNEK

4 zadania:

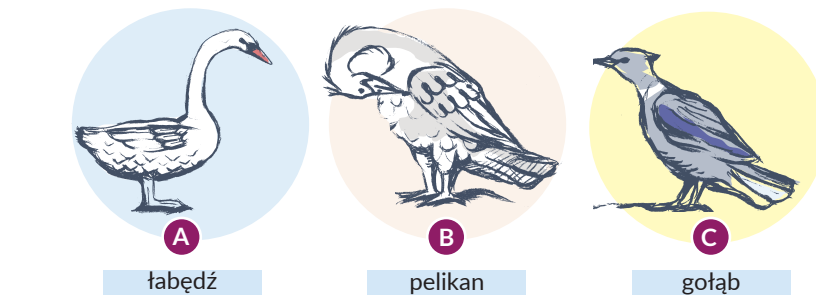
1. Wchodząc na Rynek mijasz budynek z charakterystycznymi podcieniami. Tam widnieje herb Wienera. Jakie zwierzę jest na nim widoczne?

Czy wiesz, że w dawnych czasach ziemia, na której obecnie znajduje się nasze miasto porośnięta była lasami, w których zamieszkiwały owe zwierzęta? Nie jest tajemnicą, że ludzie się ich bali. Czy znasz legendę o rycerzu Wienerze?

2. Podążaj wzdłuż północnej pierzei i znajdź jedną z zachowanych najstarszych kamienic, którą zdobi ptak symbolizujący doskonałość, piękno, czystość. W tym domu od wieków znajduje się apteka.

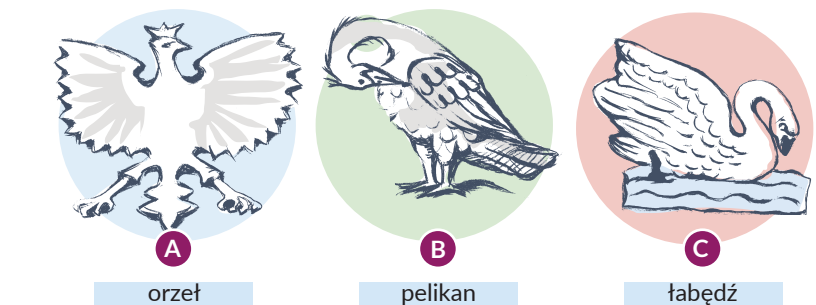
Jeśli już znalazłeś ptaka, to go wskaż:

Ludzie opowiadają, że tu mieszkałem i pracowałem jako nadworny medyk Leszczyńskich. Nie zaprzeczam, że w piwnicach tej kamienicy przeprowadzałem doświadczenia i badania. Prawdą jest, że moja pierwsza żona była córką wschowskiego aptekarza. Po jej śmierci poślubiłem także wschowską, córkę królewskiego medyka Matthaeusa Vechnera.

3. A teraz zatrzymajmy się w sercu rynku, czyli jego środku: przy ratuszu – budynku zbudowanym w 1639 roku i odbudowywanym po kolejnych pożarach. Na piętrze znajdowała się sala obrad rady miejskiej i sądu oraz kancelaria miejska i archiwum, w przyziemiu pomieszczenie dla straży miejskiej i więzienie. Zwróć uwagę na ptaka na iglicy. To król wśród ptaków. Od dawna jest symbolem siły i władzy. Na szczycie ratusza został zamieszczony w 1933 roku jako znak powrotu Leszna do Polski w 1920 roku.

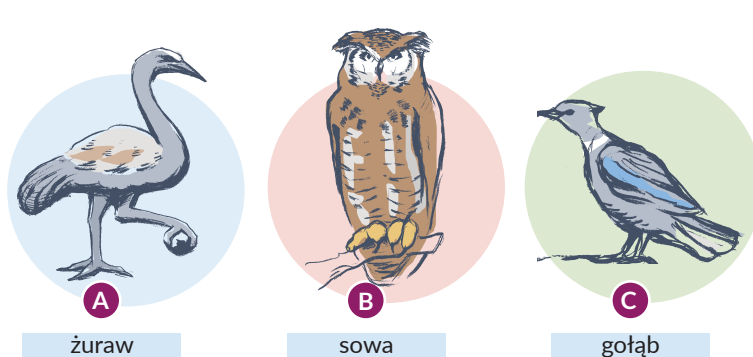
Co to za ptak?

4. Przyjrzyj się uważnie ratuszowi. Jest piękny. Wśród płaskorzeźb znajdują się herby właścicieli Leszna: Leszczyńskich i od 1738 roku Sułkowskich. Zobacz, ile zwierząt tam jest przedstawionych. Spróbuj narysować je w swoim notatniku.

5. A teraz pójdźmy się ochłodzić. Lubisz lody? Znajdź kawiarnię, którą zdobi kartusz z ptakiem. Rozpoznasz go? Co roku na wiosnę przylatują w okolice Leszna. Lubią podmokłe tereny. Na łąkach tańczą w słońcu, są ulubieńcami fotografów. To także symbole czujności, wierności i nieśmiertelności.

Czy wiesz o kim mowa?

6

ULICA SŁOWIAŃSKA

1. Przenosimy się na róg ulicy Słowiańskiej 14 i Grodzkiej 1. W tym miejscu do początku XX wieku stała gospoda „Pod Błękitnym Lwem”. Na początku XX wieku kamienica została sprzedana. Budowniczy Józef Piwoński postanowił postawić tu zupełnie nowy budynek. Przyjrzyj się mu dokładnie. Mnie bardzo podoba się narożny wykusz w kształcie wieży. I jest tu jeden z moich uciekinierów. Poszukaj go!

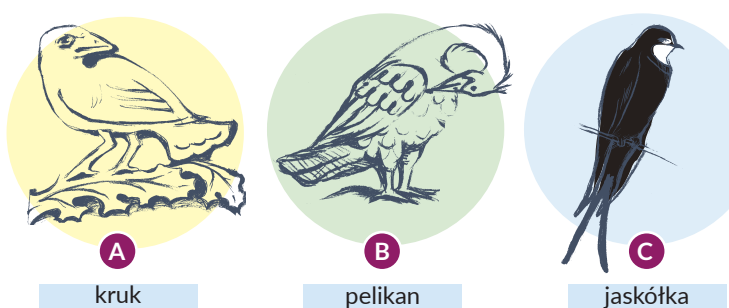
2 zadania:

Ile jest zwierząt na tym domu?

2. A teraz odwróć się w przeciwnym kierunku i spójrz na budynek przy pl. Jana Metziga 1 (Stacja Biznes). Na szczycie kamienicy również znajdziesz zwierzęta, które mi uciekły. Czy wiesz, że niegdyś w wielu kulturach na całym świecie uważano, że ptak ten posiadał magiczną moc? To o nim powstało mnóstwo bajek, historii i mitów.

Co to za ptak?

Jakiego koloru jest jego upierzenie?

7

ULICA SZKOLNA

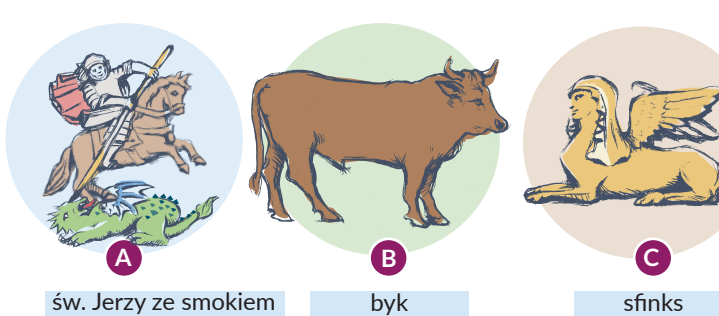
Przy ulicy Szkolnej znajduje się budynek, w którym mieścił się dawniej szpital. Ufundował go w XVII wieku luteranin Georg Stoltz. Szpital działał do początku XX wieku. Pomimo wielu pożarów Leszna budynek ten nie uległ zniszczeniu. Przyjrzyj się mu dokładnie, a odczytasz na nim wiele informacji.

2 zadania:

Z którego roku pochodzi?

Co przedstawia płaskorzeźba?

Czy znasz legendę o rycerzu walczącym ze smakiem? Święty rycerz jest symbolem zwycięstwa dobra nad złem. Obrazem zła jest smok.

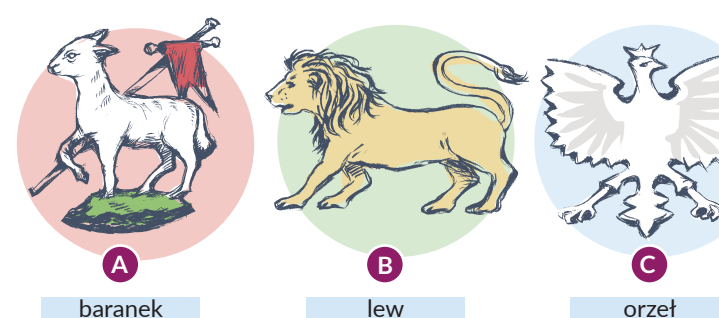
8

KOŚCIÓŁ ŚW. KRZYŻA

Nieopodal dawnego szpitala znajduje się kościół, który został wzniesiony według projektu Pompeo Ferrariego przez Adama Stiera w latach 1711–1716. To jest już trzecia świątynia w tym miejscu. Wcześniejsze spłonęły w 1656 roku i 1707 roku. Modlili się tu luteranie, którzy przybyli do Leszna ze Śląska w 1628 roku.

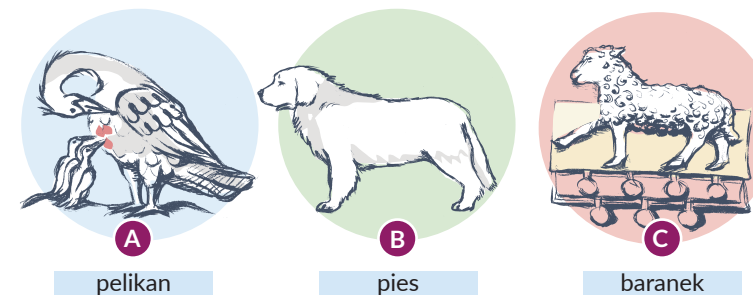
3 zadania:

Zatrzymaj się na chwilę przy bramie. Jakie zwierzątka się tam skrywają? Podpowiem Ci, że symbolizują one ofiarę, ale także zwycięstwo nad śmiercią, czyli Chrystusa Zmartwychwstałego. Kojarzą się ze świętami Wielkanocnymi.

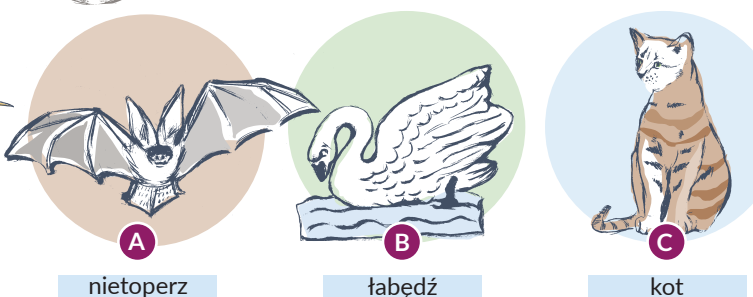

Czy wiesz, że furtki zostały przeniesione z kościoła św. Jana? Te symbole to także znak Kościoła, do którego uczęszczałem na nabożeństwa. Wokół świątyni św. Krzyża był cmentarz. Obecnie znajduje się tutaj lapidarium, czyli zbiór kamiennych, pięknie rzeźbionych epitaforów i nagrobków z dawnych leszczyńskich cmentarzy.

Popatrz na płyty nagrobne, dostrzegasz tam jeszcze inne zwierzęta? Wskaż, którego tu nie ma.

Poszukaj płyty nagrobnej w południowym murze, na której przedstawiona jest klepsydra, będąca symbolem upływu czasu. Jakie zwierzę się za nią schowało? Podobnie jak sowa jest symbolem nocy, snu i śmierci.

9

ALEJE ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO

Teraz zapraszam Cię na spacer alejami Zygmunta Krasińskiego. Dawniej były tu obwarowania miasta. Widać je na starych panoramach Leszna. W XIX wieku rozebrano je i powstała nowoczesna ulica z aleją lip, którą dziś spacerujesz. Tu uciekła mi moja ulubienica. Lubi orzechy i ma piękny rudy kolor futerka. Czy wiesz kogo szukam?

1 zadanie:

Podobno schowała się w budynku o numerze 17. Już ją widział? Spróbuj ją narysować.

Tu zakończymy nasz spacer. Ty dalej możesz wędrować i przyglądać się Lesznu. Miasto tworzy nie tylko architektura, ale i przyroda: rośliny i zwierzęta. Możesz zaplanować swój własny spacer i pokazać najbliższemu, co Ci się podoba. W Lesznie znajdziesz jeszcze inne zwierzęta, które warto odnaleźć.

